

Overzicht van Tijdschriften.

In Nr. 5 van het tijdschrift „*Proletarier*” brengt een opstel „*De staat in den staat*” belangwekkende beschouwingen over de nieuwste ontwikkelingsvormen van het kapitalisme. Schijnbaar mag tot ongeduld en teleurstelling van oppervlakkige beschouwers weer een langzaam herstel van het kapitalisme optreden, als begin van een tijdperk van stilstand en teruggang. In werkelijkheid versterkt het kapitalisme niet; het trekt zich terug op zijn laatste (of voorlaatste) verdedigingsstelling — die nog zeer sterk is en een tijd houdbaar. Dit blijkt b.v. uit de milliarden getallen der internationale overeenkomsten: zij toonen de onoplosbare tegenstelling tusschen maatschappelijke en staathuishouding. De staat, als instrument der heerschende klasse, dat ten doel heeft de massa's door geweld er onder te houden en tegelijk deze massa's door een democratischen schijn te bedriegen, heeft daarvoor menschen noodig en geld, dat het zelf uit de massa's perst. Maar nu is het instrument omvangrijker geworden; door pensioenen, renten, salarissen zijn de uitgaven enorm gestegen, terwijl het — ondanks de vele verdommende tradities — niet meer zoo goed werkt. En tegelijk is het totaalproduct der maatschappij verminderd door Hindenburgs roofbouw, en wordt het nog minder doordat het kapitaal geen belang meer voelt in de productie en deze saboteert.

Het tegenwoordig staatsapparaat, zooals het door den oorlog geworden is, voldoet in Duitschland niet meer aan de behoeften der bourgeoisie. De politieke vorm is achtergebleven bij de economische verandering, is verouderd — daarin ligt de drijvende kracht voor revoluties. Zoowel bourgeoisie als proletariaat en hun strijd zijn aan den staatsvorm ontgroeid, die vroeger den klassenstrijd in verdraagbare grenzen en vormen moest houden. De bourgeoisie voelt niet meer voor den staat en ondermijnt hem door belastingontduiking en beambten-corruptie. Zij vormt burgerwachten en gewapende organen ter zelfbescherming. Zij sticht nieuwe organen (bedrijfsraden e.d.) die het proletariaat deelneming aan het economisch bestuur voorspiegelen, en goedkooper werken dan de staatsorganen. Zij heeft zelfs voor de grootbedrijven nieuwe eigen beschermingsorganen opgericht, gewapende opzichtersbenden, die als blankofficiëren van het kapitaal voor rust en orde te zorgen hebben. In alle landen ziet men, zij het ook nog niet zoo sterk als in Duitschland, deze ontwikkeling, die de functies van den staat op nieuwe organen overdraagt. De oude staatsambtenaren, rentetrekken en couponknippers trachten daar tegen in te gaan; en de massa der kleinburgerlijke lagen, de kiezers der sociaaldemocratie, hopen vol angst deze katastrofe nog veilig door te komen.

Lets dergelijks treedt op internationaal gebied op. Het imperialisme van het kapitaal rent voort, maar het imperialisme der staten kan vaak niet meer mee. De staten staan in zware schuld aan elkaar, ten slotte aan Amerika. De landsgrenzen zijn grenzen der valuta geworden; de ontwrichting der valuta verhindert, dat de schuldstaten hun schulden betalen, en verhindert, dat de schuldeischerstaten hun overmaat van producten afzetten. Een verder gevolg daarvan is, dat in de zwaar belaste schuldstaten het grootkapitaal zijn belangengemeenschap met den staat voelt verdwijnen. Wel is het bankkapitaal, dat zich te diep in het financieren van den oorlog vastwerkte, sterk aan den staat geïnteresseerd; maar het is nu reeds overvleugeld door het grondstoffenkapitaal — type Stinnes, die de grondstoffen in zijn hand concentreerde — en dit gaat zijn eigen weg van internationale politiek. Het bezit van de grondstoffen, de bronnen van economische macht, waar verbitterd om gestreden wordt tusschen de belanghebbende kapitalistengroepen, eischt de beschikking over een gewapende macht.

Maar de verslagen of sterk verzwakte kapitalistengroepen (Duitsland, Italië) kunnen dat niet meer betalen. Frankrijk kan het nog juist, door alles voor deze imperialistische politiek op te offeren, dus den staat nog meer te ruïneren. Engeland zendt er zijn kapitalistische kooplieden zelf op uit, om door onderhandeling te verwerven, wat met geweld te groote kosten zou meesleepen.

In de landen, die het naast aan Rusland grenzen en het meest van den oorlog leden, is de staat een verouderd instrument geworden, dat de bourgeoisie zelf verder laat vergaan — al wordt er uiterlijk een steeds fijnere sluier van democratisch bedrog, met vrouwenkiesrecht en socialistische ministers, overheen gespreid. De parlementaire crisissen zijn er een symptoom van. De bourgeoisie moet zelf revolutionair optreden en zich nieuwe noodwoningen bouwen — nu bewuster dan de arbeiders, totdat de arbeiders de diepere, grootere revolutie volbrengen.

In een opstel over „*De Crisis in de 3de Internationale*” is voornamelijk van belang, wat over den samenhang van de communistische tactiek van de 3de Internationale en de Russische staatspolitiek gezegd wordt. De crisis zelf bestaat niet in het geval Levi, of in het ook in Rusland wel begrepen bankroet van het zoogenaamde „*revolutionsire parlementairisme*”, maar daarin, dat men in Rusland de tegenslagen van deze tactiek aan toevallig te kort schieten van enkele personen toeschrijft, dus nog steeds niet begrijpt, waarom deze opportunistische tactiek steeds moet mislukken. Het ongewilde opportunisme ontstond uit een al te primitieve opvatting, dat, aangezien massa's in W. Europa de revolutie moeten maken, deze massa's in de partijen verzameld moeten worden, dus uit een overschatting van de mechanische hoeveelheid. Van dieper belang is de samenhang van deze tactiek met het opzettelijke opportunisme van de Russische regeeringspolitiek. Mag deze politiek verklaarbaar en noodzakelijk zijn: dat zij opportunistisch is, spreken de Russische leiders zelf duidelijk uit. De crisis in Rusland is niet enkel een groeicrisis of economische crisis, maar kan tot een crisis van het communisme worden. Komt de handel met de kapitalistische wereld goed in gang, waarbij Rusland nog niet met waren, maar alleen met concessies betalen kan, dan wordt het staatskapitalisme steeds vaster gefundeerd: het economisch leven zal wel versterken, maar niet in communistischen zin. De buitenlandsche politiek zal Ruslands economische afhankelijkheid van West Europa tot uitdrukking brengen, en door den nauwen samenhang van het staatsbestuur met de leiding der 3de Internationale zal dit op de tactiek van de 3de Internationale zijn invloed doen gelden. (In een artikel in de K. A. Z. wordt gewezen op het volstrekte stilzwijgen van de 3de Internationale en de roode Vakinternationale t. o. v. de Engelsche kolenstaking, en gevraagd, of dit met Krassin's onderhandelingen in Londen in verband stond).

Het opportunisme van de Sovjetregering kan slechts door het proces van de wereldrevolutie opgeheven worden. Maar het opportunisme van de 3de Internationale moet verhindert worden door haar niet meer ondergeschikt te maken aan het Russische staatsbelang. Daartoe moet de 3de Internationale politiek en organisatorisch zelfstandig gemaakt worden, en daartoe moet haar zwaartepunt naar West-Europa verlegd worden, waar thans ook het zwaartepunt der wereldrevolutie ligt.

L. V.

ERRATA.

In „Aan allen” blz. 305

Regel 3 voor „*Verbreekt der eeuwen doen...*” lees „*doem*”

„ 7 ” „*vrij vliegt uit...*”

„ „*vliege uit*”.